

Hemlig teleavlyssning, m.m.

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens skrivelse 2006/07:28 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2005. I ärendet behandlar utskottet också ett par motionsyrkanden som har väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

I ärendet finns två reservationer (s, v).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Skrivelsen	4
Redovisningens innehåll m.m.	5
Reservationer	7
1. Redovisningens innehåll, punkt 2 (s)	7
2. Redovisningens innehåll, punkt 2 (v)	7
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen	9
Följdmotioner	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens skrivelse

Riksdagen lägger skrivelse 2006/07:28 till handlingarna.

2. Redovisningens innehåll

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju4 och 2006/07:Ju6 yrkande 2 i denna del.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

Stockholm den 13 februari 2007

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidson (kd), Hillevi Engström (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Ulrika Karlsson i Uppsala (m), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Christer Adelsbo (s), Kerstin Andersson (s), Mehmet Kaplan (mp), Anders Hansson (m), Maryam Yazdanfar (s), Karin Nilsson (c) och Alice Åström (v).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

I regeringens skrivelse redogörs för tillämpningen av bestämmelserna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2005. Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna. Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår två motionsyrkanden om redovisningens innehåll.

Jämför reservationerna 1 (s) och 2 (v).

Skrivelsen

Den parlamentariska kontrollen av tillämpningen av bestämmelserna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål utövas sedan länge på grundval av redogörelser i årliga skrivelser från regeringen. Den nu aktuella skrivelsen avser denna tillämpning under år 2005 och omfattar uppgifter om bl.a. antalet under året meddelade tillstånd till användande av respektive tvångsmedel, den genomsnittliga avlyssnings- respektive övervakningstiden räknat i dagar samt andelen fall där åtgärden har haft betydelse för förundersökningen i fråga om den misstänkte. Skrivelsen omfattar dock inte användningen av dessa tvångsmedel i ärenden som handläggs av Säkerhetspolisen.

Redovisningen bygger i huvudsak på uppgifter som Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen gemensamt lämnade till regeringen i september 2006 (dnr Ju2006/7661/Å).

Av redogörelsen framgår att det under år 2005 lämnades tillstånd till hemlig teleavlyssning i 833 fall och till hemlig teleövervakning i 1 027 fall. Tillstånd till hemlig kameraövervakning lämnades i 49 fall år 2005. Antalet meddelade tillstånd var för respektive tvångsmedel det högsta under de senaste tio åren.

Den genomsnittliga avlyssnings- respektive övervakningstiden vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning uppgick till 41 respektive 42 dagar per tillstånd, vilket var i nivå med senare års tidsåtgång. Den genomsnittliga tiden för hemlig kameraövervakning var 38 dagar. Motsvarande siffror för åren 2003 och 2004 var 26 respektive 22 dagar.

Tvångsmedlen har, i likhet med tidigare år, främst använts vid förundersökningar där det funnits misstanke om organiserad eller annars omfattande narkotikabrottslighet och där andra spaningsmetoder har prövats utan resultat eller redan från början bedömts som otillräckliga. Huvudsyftet har liksom tidigare varit att avslöja grov narkotikabrottslighet. Vidare har tvångsmedlen använts i förhållandevis stor omfattning vid förundersökningar som rört annan grov brottslighet, bl.a. mord och grova rån.

För att mäta hur effektiv användningen av de hemliga tvångsmedlen har varit har regeringen årligen för respektive tvångsmedel redovisat antalet fall där åtgärden haft betydelse för förundersökningen. Andelen fall där hemlig teleavlyssning var av betydelse för förundersökningen i fråga om den misstänkte uppgick år 2005 till 42 %. Den totala andelen fall där hemlig teleavlyssning har haft betydelse för förundersökningen har varit relativt konstant under de senaste tio åren; andelen har varierat mellan 42 % och 52 %. Variationen har varit något större när det gäller hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning där motsvarande siffror för år 2005 var 47 % respektive 61 %. Enligt regeringens bedömning får dessa resultat i sig anses som goda. Man kan enligt regeringen heller inte mot denna bakgrund dra slutsatsen att i övriga fall har användningen av tvångsmedlet alltid varit resultatlös. I en del av dessa fall har användningen av tvångsmedlet fört förundersökningen framåt men inte lett till användningen av ett annat tvångsmedel. I andra fall har åtgärden inte kunnat ske alls eller i inte önskad omfattning, t.ex. på grund av tekniska problem. Det har också funnits fall där ingripande kunnat ske mot andra än den misstänkte. Åtgärden kan också ha haft betydelse i annat avseende, t.ex. genom att den misstänkte har kunnat avföras från utredningen.

I sammanhanget bör noteras att innebörden av uttrycket att ”åtgärden har haft betydelse för förundersökningen beträffande den misstänkte” har förändrats genom att de fall som under år 2005 har räknats till denna kategori är de där åtgärden har lett till användning av ett annat tvångsmedel (t.ex. att den misstänkte har gripits, anhållits eller häktats). Fall då användningen av det hemliga tvångsmedlet på annat sätt har fört förundersökningen framåt räknas alltså inte längre in i antalet fall där åtgärden har haft betydelse för förundersökningen. Detta innebär att försiktighet måste iaktas vid jämförelser med tidigare år.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att användningen av hemliga tvångsmedel under år 2005 har varit framgångsrik och utgjort ett viktigt instrument i den brottsbekämpande verksamheten.

Utskottet har inte något att erinra mot vad som framkommit genom redovisningen och föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

Redovisningens innehåll m.m.

I motionerna Ju4 (v) och Ju6 (s) begärs att regeringen ska se till att redovisningen i den årliga skrivelsen förbättras. I den sistnämnda motionen framhålls också vikten av att skrivelsen även fortsättningsvis skickas till riksdagen.

I samband med riksdagsbehandlingen av förra årets motsvarande skrivelse (skr. 2005/06:53) framförde riksdagen två tillkännagivanden till regeringen. Tillkännagivandena gällde dels att en tydlig och snar förändring av redovisningens innehåll är nödvändig för att riksdagen ska kunna utföra sin granskningsuppgift, dels att regeringen skyndsamt bör återkomma till

riksdagen med ett förslag om hur tillämpningen av hemliga tvångsmedel kan underställas en stärkt parlamentarisk kontroll. Beträffande redovisningens innehåll angavs att viktiga upplysningar som i hur många fall berörda förundersökningar leder till fällande dom och i vilken mån brottsrubricering vid tillståndsgivning och dom överensstämmer måste framgå av regeringens redovisning, att vad som avses med antalet fall där ”åtgärden har haft betydelse för förundersökningen” måste preciseras och att en analys bör presenteras av den låga andelen avslag på ansökningar om tillstånd till hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning (bet. JuU12, rskr. 161).

För att tillgodose riksdagens tillkännagivande om redovisningens innehåll lämnas i årets skrivelse ytterligare uppgifter, såsom uppgifter om de förundersökningar där man har fått tillstånd att använda hemliga tvångsmedel. Sålunda lämnas en fylligare redovisning av åtgärdernas resultat; bl.a. redovisas andelen fällande domar för brott som låg till grund för beslutet om avlyssning. Vidare lämnas en redogörelse för flera förslag i syfte att åstadkomma en stärkt parlamentarisk kontroll av tillämpningen av hemliga tvångsmedel.

Förslag om en sådan stärkt kontroll har lagts fram bl.a. i betänkandet Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m. (SOU 2006:98). Som ett komplement till de förslag som lämnas om underrättelseskyldighet i vissa fall föreslås i betänkandet att en nämnd under regeringen ska få till uppgift att utöva särskild tillsyn av den verksamhet där det förekommer verkställighet av hemliga tvångsmedel m.m. Enligt förslaget ska ledamöterna i denna nämnd, förutom ordföranden och vice ordföranden, utses bland sådana personer som föreslagits av partigrupperna i riksdagen. Betänkandet har remitterats. En proposition i ärendet har aviserats till juni 2007.

Utskottet kan konstatera att regeringens arbete med rapporteringen på detta område har medfört en fylligare och tydligare redovisning i årets skrivelse jämfört med tidigare. Utskottet förutsätter att detta arbete fortsätter. Något uttalande av riksdagen i dessa frågor behövs inte. Utskottet avstyrker bifall till motion Ju4 och till motion Ju6 i nu behandlad del.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Redovisningens innehåll, punkt 2 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Kerstin Andersson (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om redovisningens innehåll. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju6 yrkande 2 i denna del och avslår motion 2006/07:Ju4.

Ställningstagande

Vi anser att den årliga skrivelse som redovisar användandet av hemliga tvångsmedel ska fortsätta att utvecklas och fördjupas samt även i fortsättningen skickas till riksdagen. Detta bör understrykas genom ett tillkännagivande till regeringen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

2. Redovisningens innehåll, punkt 2 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om redovisningens innehåll. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju4 och avslår motion 2006/07:Ju6 yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Vid förra årets riksdagsbehandling av den årliga skrivelsen tillkännagav riksdagen för regeringen att statistiken behövde förbättras. Det kan konstateras att förbättringar har gjorts. En viktig förbättring är att man numera

endast räknar ytterligare polisingripanden som något som ”fört utredningen framåt”, medan man tidigare även räknade in fall som lett till att förundersökning lagts ned. Detta är mycket viktigt för att riksdagen ska kunna bedöma effektiviteten av användningen av hemliga tvångsmedel.

Det går dock att förbättra statistiken ytterligare. Något som snarast bör åtgärdas är bättre information om hur överskottsinformation från övervakningen har använts. Det vore vidare av intresse med en mer detaljerad redovisning av hur hemliga tvångsmedel har använts vid olika typer av brott och hur effektiv användningen har varit i dessa fall. Detta bör komma till uttryck genom ett tillkännagivande till regeringen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2006/07:28 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2005.

Följdmotioner

2006/07:Ju4 av Lena Olsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av de statistiska redovisningarna i skrivelsen.

2006/07:Ju6 av Thomas Bodström m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om inrättande av en särskild nämnd för granskning av hemliga tvångsmedel samt att den årliga skrivelse som redovisar användandet av hemliga tvångsmedel ska fortsätta att utvecklas och fördjupas samt att den även i fortsättningen ska skickas till riksdagen.